

ENTREVISTA

Don DeLillo

NOVEL·LISTA NORD-AMERICÀ

ROBERT RAMOS

F.B.V. A 'Cosmòpolis' l'acció se situa l'abril de l'any 2000, però els esdeveniments i l'ambient sembla que pertanyin més aviat al futur...

D.D. Quan vaig escriure la novel·la, durant la primavera del 2000, el mercat d'accions de finals dels anys 90 s'estava esfondrant, i a *Cosmòpolis* descriu aquest procés però accelerat, en un sol dia, perquè en aquesta novel·la tot passa de pressa. No estava pensant en el futur en concret, però pensava que el personatge sí que vivia al futur, sense pensar en el llibre com a profètic, en absolut. D'alguna manera és una novel·la sobre el temps i els diners i la manera com l'obsessió pels diners –sempre, però en aquella època encara més– va canviar la percepció del temps i va fer que semblés que tot anava més ràpid. La tecnologia ens hi ha abocat.

F.B.V. I ara com veu la situació?

D.D. Ara no ho sé. Em sembla que per als nord-americans, els esdeveniments de l'11-S van posar una pausa i van separar aquella època d'una altra. Ara tothom diu que som a l'era del terror, i és difícil contradir-ho: no podem veure-ho amb claredat fins d'aquí a uns cinc o sis anys.

F.B.V. Però si mirem el món sencer, de terror, guerres i violència sempre n'hi han hagut, però el nostre món sempre ha mirat cap a una altra banda...

D.D. Depèn de què s'entengui com a terror. Les guerres son cruels i brutals, però tampoc tenen gaire a veure amb un atemptat terrorista. Però, esclar, aquest és un període que encara s'està definint a si mateix.

F.B.V. Creu que si ara escrigués 'Cosmòpolis' li sortiria una novel·la radicalment diferent?

D.D. Probablement. No estic segur de com seria, però estic convençut que seria molt diferent. De tota manera, això mateix ho podríem dir de molts llibres i de moltes coses en general, perquè van ser uns fets que van marcar molt. Si haguessis volgut escriure aquest llibre dos anys més tard... potser la idea mateixa no l'hauria tinguda, ja des de bon començament, perquè és molt de Nova York, també, el llibre.

F.B.V. Fins i tot els noms del països que esmenta tenen un nom comercial...

D.D. Sí, Nike-Corea del Nord, per exemple. Ho vaig fer pensant en els esponsors. Una

LES PORS DELS EUA

► Don DeLillo (Nova York, 1936) és un dels escriptors nord-americans més prestigiosos tant al seu país com internacionalment. Tot i que l'èxit massiu de públic no li va arribar fins que el 1997 va publicar *Underworld* (editada el 2000 per Circe i que Edicions 62 espera publicar a mig termini), una novel·la en què fa un repàs a la història recent dels Estats Units endinsant-se en els soterranis de la societat, on habiten els seus fantasmes. La crítica, en canvi, el va reconèixer des de la seva primera obra, *Americana* (1971), amb què va iniciar una carrera literària que retrata la societat nord-americana en el seu entorn més urbà. Se li ha criticat la poca fidelitat històrica d'alguna de les seves novel·les, en què sovint parteix d'un fet real per aixecar un immens edifici que descriu la cara menys amable del seu món. Els seus estudiosos esmenten temes com ara la historiografia, la teoria de sistemes, la postmodernitat, el cinema, la tecnologia i la literatura naturalista, per citar-ne alguns. És un dels escriptors més reconeguts i influents al seu país, en el qual la seva obra ja s'estudia a les universitats.

corporació que es torna tan important que utilitza un país sencer com a anunci. Això em sembla que ha passat amb algun poble dels Estats Units, que va canviar el nom per afegir-hi ".com". I em sembla que hi ha més casos semblants al món.

F.B.V. Aquí molts equips de bàsquet canvien de nom amb el patrocinador, i arriba un moment que gairebé ja no saps quin equip és quin... cada any canvien de nom!

D.D. Als EUA molts estadiis esportius han agafat el nom d'un patrocinador. Es tornen coses absurdes, com l'Starbucks Coffee o marques per l'estil.

F.B.V. Va haver d'estudiar moltes finances per escriure aquest llibre?

D.D. Una mica, però no gaire. Em vaig permetre inventar unes quantes coses, perquè al cap i a la fi escric ficció. Però vaig intentar ser acurat amb uns mínims, perquè no en tenia ni idea, en sabia molt poc.

F.B.V. A la novel·la sembla que en sàpiga molt, el protagonista és un geni de les finances!

D.D. Vaig intentar entendre les forces més profundes, més que no pas els actes específics dels negocis de cada dia. Quan vaig acabar el llibre vaig ensenyar el manuscrit a dues o tres persones que en saben, per si de cas. És una sensació estranya, quan un escriptor de ficció entra en un territori del qual no sap gairebé res... Però la qüestió és quant necessites saber i com t'ho fas per aprendre-ho, si llegeixes,

si en parles amb gent... Per a mi depèn de la situació.

F.B.V. Creu que el món de les finances ha canviat gaire d'ençà de l'abril del 2000?

D.D. Ha canviat força. El mercat era tan optimista que era irrealista. En paraules seves: havia d'haver-hi una correcció. I n'hi va haver una, els mesos de març, abril i maig del 2000. Al llibre això passa a ser un dia, uns quants minuts... però ja pertany al territori de la ficció i tot en aquest llibre passa més ràpid que al món real, i més violent. Però és el que va passar d'alguna manera, i el mercat encara no s'ha recuperat del tot. Les empreses d'Internet que es van fer tan famoses i van sortir a la borsa i van guanyar milions i milions de dòlars en poc temps... van desaparèixer en dies o setmanes...

F.B.V. Jo tinc 28 anys. Què haig de fer per ser tan ric com el seu protagonista i no anar cap a l'autodestrucció, no perdre-ho tot?

D.D. Ah, és una bona edat, però ja fa massa tard. Ell ja va deixar-ho tot a aquella edat i vostè vol començar... Hauria de canviar els seus interessos... i començar a escriure una novel·la. Als Estats Units encara és possible fer-se ric escrivint una novel·la. Un thriller criminal, per exemple.

F.B.V. Creu que hi ha escriptors que escriuen només per fer-se rics?

D.D. Alguns ho fan. Esclar que escriuen merda, però guanyen molts diners. És molt difícil, però als EUA hi ha novel·les que fan guanyar diners, i alguns novel·listes estan sobrepagats, és el que passa a la indústria editorial.

F.B.V. A les seves obres vostè treballa molt el llenguatge. No fa una mena de guions perquè en facin una pel·lícula, sinó que és més, diguem-ne, literari, que no vol dir pedant.

D.D. Sí, és crucial per a mi. És on tot comença i acaba, no en la història ni en la política, sinó en el llenguatge. El que un escriptor vol fer és sorprendre's un mateix, i quan això passa en uns segons, amb poques paraules, és un moment extraordinari, encara que sigui breu i ningú no ho sàpiga mai.

F.B.V. Troba difícil escriure repantant-se a vostè mateix?

D.D. És natural, senzillament passa així. Hi ha molta intuïció implicada, més que no pas disseny. No dissenyo ni l'estructura dels meus llibres, només entenc què necessiten, què està començant a passar i veig la forma que va agafant...

► ► ►

Amb el suport de

 Generalitat de Catalunya